

**Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji**

Warszawa, dnia 9 października 2009 r.

**Pan
Andrzej Fabijański
Zarządca Komisaryczny
Łódzkich Zakładów Graficznych
Przedsiębiorstwo Państwowe**

P/09/043
KGP-410-14-4/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli*¹ (dalej: *ustawa o NIK*), Najwyższa Izba Kontroli² przeprowadziła w Łódzkich Zakładach Graficznych Przedsiębiorstwo Państwowe³ kontrolę działalności, w tym prowadzonych działań restrukturyzacyjnych i prywatyzacyjnych, w okresie 2005 – I poł. 2009 r.

W związku z ustaleniami przedstawionymi w protokole kontroli, podpisanym w dniu 28 sierpnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli – Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, stosownie do art. 60 *ustawy o NIK*, przekazuje Panu Zarządcy niniejsze *Wystąpienie*.

1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania naprawcze podjęte w Przedsiębiorstwie po wprowadzeniu w 2004 r. zarządu komisarycznego, zwracając jednak uwagę, że działania te, wskutek okoliczności, na które ŁZG nie miało wpływu, mogą nie uratować Przedsiębiorstwa przed grożącą mu likwidacją. Kluczowym problemem, którego nie udało się dotychczas rozwiązać, jest brak własności nieruchomości, w której może być prowadzona w sposób stabilny działalność ŁZG, na skutek stwierdzenia nieważności uwłaszczenia na dotychczas posiadanej nieruchomości. Fakt ten w zasadniczy sposób wpłynął

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

³ Dalej: ŁZG lub Przedsiębiorstwo.

na niepowodzenie prowadzonego procesu prywatyzacji, istotnie ograniczając także modernizację bazy produkcyjnej – brak majątku mogącego stanowić zabezpieczenie spłaty kredytów inwestycyjnych uniemożliwił ich zaciąganie.

2. Opracowane i realizowane programy naprawcze pozwoliły na czasowe uratowanie zagrożonego upadłością Przedsiębiorstwa. Jednak wobec ograniczonej możliwości dalszej obniżki kosztów działalności, spadających corocznie przychodów ze sprzedaży, bardzo wysokiego zużycia posiadanych maszyn i urządzeń oraz braku możliwości sfinansowania nowych zakupów inwestycyjnych, a przede wszystkim niepowodzenia dotychczasowych prób znalezienia inwestora, dalsze funkcjonowanie ŁZG jest wysoce zagrożone.

2.1. Opracowanie w maju 2004 r. przez Pana Zarządcę *Programu Działań Naprawczych w Łódzkich Zakładach Graficznych na 2004 i 2005 r.* i jego wdrożenie pozwoliło na poprawę wyników finansowych i uzyskanie dodatniej rentowności. Realizacja kolejnych programów⁴, określających dalsze cele i kierunki działań naprawczych w oparciu o realne prognozy wyników finansowych, pozwoliła na osiągnięcie zysku netto do końca 2008 r.⁵ Jednak już od 2007 r. zauważalne było pogorszenie się sytuacji ekonomiczno-finansowej. W 2008 r. Przedsiębiorstwo odnotowało stratę na sprzedaży, a zysk netto osiągnięto dzięki zyskom z pozostałej działalności operacyjnej. W I połowie 2009 r. ŁZG poniosły stratę w wysokości 169 tys. zł. Niewątpliwy wpływ na pogorszenie się wyników finansowych Przedsiębiorstwa miał kryzys gospodarczy, który w szczególny sposób dotknął branżę poligraficzną. Wobec malejącej konkurencyjności i ograniczonych możliwości dalszej redukcji kosztów, Przedsiębiorstwu, w ocenie NIK, niezwykle trudno będzie odzyskać rentowność produkcji. NIK zwraca ponadto uwagę, na sukcesywny spadek w całym okresie objętym kontrolą przychodów ze sprzedaży (z 9 914 tys. zł w 2005 r. do 6 588 tys. zł w 2008 r. i 2 765 tys. zł w I półroczu 2009 r.). Wprawdzie w tym okresie obniżone zostały także koszty działalności operacyjnej (z 9 018 tys. zł w 2005 r. do 6 705 tys. zł w 2008 r. i 2 989 tys. zł w I półroczu 2009 r.), jednak nie w wysokości rekompensującej spadek poziomu sprzedaży.

2.2. Zwraca uwagę fakt, że na koniec 2008 r. poziom umorzenia środków trwałych w Przedsiębiorstwie wyniósł 99%, co świadczy o posiadaniu technologicznie przestarzałego parku maszynowego oraz, w przypadku próby utrzymania ŁZG na niezwykle konkurencyjnym rynku, konieczności dokonania znacznych inwestycji w tym zakresie.

⁴ Do dnia zakończenia kontroli Zarządca Komisaryczny opracował 4 takie programy.

⁵ W 2004 r. - 150 tys. zł, w 2005 r. - 242 tys. zł, w 2006 r. - 249 tys. zł, w 2007 r. - 65 tys. zł, w 2008 r. - 75 tys. zł.

Nowe zakupy inwestycyjne w okresie objętym kontrolą nie zapewniły zwiększenia oferty produktowej i uzyskania dodatkowych zleceń. W 2005 r. Przedsiębiorstwo zakupiło maszynę do produkcji okładek za kwotę 68 tys. zł oraz przyczepę ciężarową za kwotę 5 tys. zł. W 2006 r. ŁZG zawarły dwie umowy leasingu operacyjnego na zakup maszyny do szycia niemi o wartości 552 tys. zł i tzw. falcerki o wartości 335 tys. zł. Z ustaleń kontroli wynika, że Przedsiębiorstwo terminowo wywiązuje się z obowiązku płacenia rat leasingowych.

Przedsiębiorstwo zrealizowało założone w programach naprawczych zbycie zbędnych środków trwałych. W okresie objętym kontrolą ŁZG uzyskały z tego tytułu kwotę 123 tys. zł. Zbywanie majątku następowało zgodnie z przepisami *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r. w sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu*⁶.

2.3. Pozytywnie ocenić należy przeprowadzenie przez Pana Zarządcę restrukturyzacji zadłużenia. Na dzień 31 grudnia 2004 r. Przedsiębiorstwo wykazywało wysoki stan zobowiązań publiczno-prawnych, w szczególności wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (w kwocie 1 847 tys. zł). W latach 2005–2008 zobowiązania zmalały o kwotę 1 771 tys. zł. W marcu 2006 r. Przedsiębiorstwo podpisało umowę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych na spłatę zobowiązań z tytułu składek z lat ubiegłych na ogólną kwotę 1 191 tys. zł. ŁZG terminowo spłacały raty wynikające z zawartej umowy. Na dzień 31 grudnia 2008 r. zobowiązania długoterminowe w kwocie 252 tys. zł obejmowały raty do zapłacenia w latach 2010–2011.

2.4. NIK zwraca uwagę, że chociaż przeciętne zatrudnienie w ŁZG sukcesywnie spadało z poziomu 122 osób w 2005 r. do 88 osób w 2008 r. i 64 osób na dzień 30 czerwca 2009 r. (spadek o 52%), to dopiero aktywne działania w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia podjęte w II półroczu 2008 r. i I półroczu 2009 r. pozwoliły na przekroczenie w 2009 r. poziomu wydajności pracy z 2005 r. Wydajność na jednego zatrudnionego (mierzona jako stosunek przychodów ze sprzedaży w danym roku do liczby zatrudnionych) spadła z 81,3 tys. zł w 2005 r. do 74,9 tys. zł w 2008 r. (tj. o 7,9%), a za I półrocze 2009 r. wyniosła 43,2 tys. zł. Planowane przez Pana Zarządcę kolejne redukcje zatrudnienia, głównie w grupie niezwiązanej bezpośrednio z realizacją produkcji mogą przyczynić się do dalszej poprawy wskaźnika wydajności.

⁶ Dz.U. Nr 97, poz. 443 ze zm.

3. Zwraca uwagę problem braku nieruchomości, w której Przedsiębiorstwo mogłoby dalej w sposób stabilny prowadzić swoją działalność. Z dniem 21 stycznia 2003 r., zgodnie z prawomocnym wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, grunty oraz budynki wchodzące w skład nieruchomości przy ul. Dowborczyków w Łodzi przestały być własnością Przedsiębiorstwa, bowiem prawomocnie stwierdzono nieważność decyzji Wojewody Łódzkiego o uwłaszczeniu z 1994 r. Dotychczasowe poszukiwania nowej siedziby prowadzone przez Pana Zarządcę nie zakończyły się powodzeniem. Podjęte działania pozwalały jednak na korzystanie przez ŁZG z dotychczasowej siedziby. W marcu 2005 r. została podpisana umowa najmu ze współwłaścicielami nieruchomości dająca możliwość czasowego korzystania ŁZG z zajmowanej nieruchomości w zamian za czynsz, równy opłacanemu przez ŁZG podatkowi od nieruchomości oraz utrzymywaniu nieruchomości w stanie nie pogorszonej. W styczniu 2008 r. została podpisana nowa umowa na czas określony z kolejnym właścicielem nieruchomości – firmą Gal Investments Sp. z o.o. – także na korzystnych dla Przedsiębiorstwa warunkach. W wyniku podpisania w marcu 2009 r. aneksu do tej umowy Przedsiębiorstwo zyskało pewność przebywania w dotychczasowej siedzibie do końca 2009 r.

NIK zwraca uwagę na okoliczności wymienione także przez Pana Zarządcę⁷, że brak własnych nieruchomości powoduje tymczasowe przebywanie w wynajmowanej nieruchomości, a z powodu braku innej siedziby również funkcjonowanie Przedsiębiorstwa ma charakter tymczasowy. Ponadto, brak własnych nieruchomości lub innego zabezpieczenia, nie pozwala Przedsiębiorstwu na zaciąganie kredytów inwestycyjnych, co uniemożliwia jego modernizację. Dodatkowo, konieczność negocjacji umowy najmu nieruchomości może doprowadzić do zmiany stawek najmu na rynkowe⁸, co spowoduje drastyczny wzrost kosztów najmu i funkcjonowania, a w konsekwencji może doprowadzić do likwidacji Przedsiębiorstwa.

Wobec powyższego, w ocenie NIK, dla kontynuacji działalności pożądane jest znalezienie stałej, docelowej siedziby, co może to wymagać przeniesienia działalności. Za uzasadnione w tej sytuacji należy uznać prowadzone działania, których celem jest znalezienie specjalistycznych firm potrafiących przenieść maszyny i urządzenia będące na wyposażeniu ŁZG. Zdaniem NIK, należy dążyć do zminimalizowania kosztów przeniesienia, ocenianych przez Pana Zarządcę na 600–800 tys. zł, a także znaleźć źródło ich sfinansowania.

⁷ W Programie Działań Naprawczych na 2009 r.

⁸ W Łodzi są to stawki rzędu 15-20 zł za 1 m², w 2009 r. Przedsiębiorstwo płaci stawkę 3,50 zł za 1 m².

4. W ocenie NIK, brak nieruchomości w sposób istotny wpływał także na dotychczasowy przebieg procesu prywatyzacji. Preferowana przez Pana Zarządcę i załogę Przedsiębiorstwa prywatyzacja bezpośrednia poprzez oddanie Przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania spółce pracowniczej⁹ w trybie art. 39 ust. 1 pkt 3 *ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji*¹⁰ nie mogła dojść do skutku właśnie ze względu na brak nieruchomości, która mogłaby stanowić zabezpieczenie dla Skarbu Państwa. Takie stanowisko zostało wyrażone m.in. przez organ założycielski¹¹ oraz Ministra Skarbu Państwa¹². Dodatkowo, Minister Skarbu Państwa wskazał, że – jak wynika z nadesłanej mu przez organ założycielski aktualnej wyceny Przedsiębiorstwa – ŁZG w latach 2009-2010 nie zdołają wypracować zysku, gdyż poziom sprzedaży jest zbyt niski do prognozowanych kosztów, a brak nowych zleceń oraz systematyczne zmniejszanie się zapasów gotówki może doprowadzić do niewypłacalności, utraty płynności finansowej oraz w konsekwencji do likwidacji Przedsiębiorstwa.

5. Biorąc pod uwagę powyższe oceny i uwagi, na podstawie art. 60 ust. 2 *ustawy o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) Zintensyfikowanie działań marketingowych w celu zwiększenia osiąganych przychodów ze sprzedaży oraz przywrócenia rentowności działalności Przedsiębiorstwa.
- 2) Dokończenie restrukturyzacji zatrudnienia.
- 3) Aktywne kontynuowanie poszukiwań mających na celu zapewnienie siedziby, w której możliwe będzie perspektywiczne prowadzenie działalności Przedsiębiorstwa.

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, zwraca się do Pana Zarządcy o nadesłanie, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania ocen, uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub o przyczynach niepodjęcia tych działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Zarządcy prawo zgłoszenia do

⁹ Zgodnie z wnioskiem do organu założycielskiego z dnia 21 marca 2005 r. oraz z dnia 19 lipca 2005 r.

¹⁰ Dz.U. z 2002 r., Nr 171, poz. 1397 ze zm.

¹¹ Pismo nr IA.V.AG/7023/261/369/2006 z dnia 13 grudnia 2006 r.

¹² Pismo nr BM-KB-013-6/09 z dnia 18 marca 2009 r.

dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się – stosownie do art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK* – od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie powyższych zastrzeżeń.

Warszawa, 9 października 2009 r.

(-) Andrzej Otrębski
Dyrektor Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji